

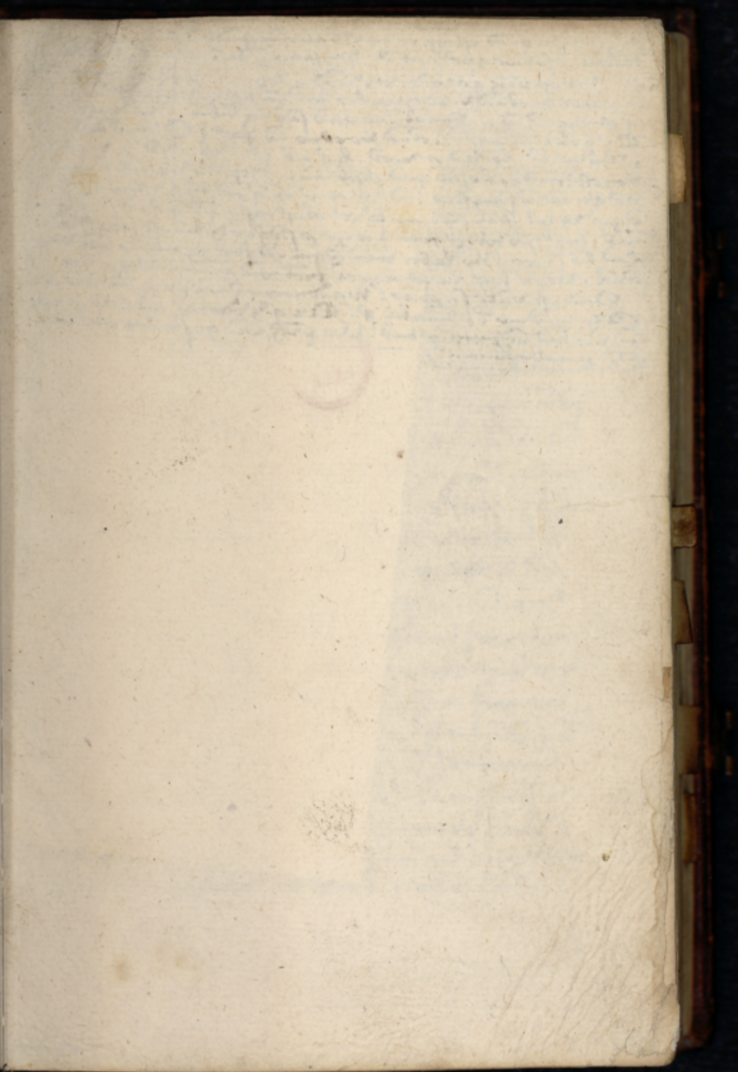

quo° debemus [illegible] et implere tempus breve [illegible]
scribit sanctus paulus (qui [illegible]) 1 cor 15. i(ta)q(ue)
fratres mei dilecti stabiles estote et imobiles
abundantes in opere domini semper scientes quod labor vester
non est inanis in domino &c.

~~D 6415.~~

+N Bourgaimbourg

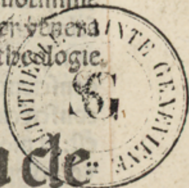
~~[illegible]~~

Augustinus distinguendo esum corporalem ab esu spirituali in sermone [illegible]
tractat de sermone quod facit de isto sacramento in aliquibus breviariis
[illegible] hic est panis qui de celo descendit ut quis manducaverit [illegible] multa sunt [illegible]
romanus: et eciam vitam ex vobis [illegible] non possumus. habetis [illegible]
qui istum panem non manducat / nec istum sanguinem bibit non habet vitam
[illegible] homines [illegible] possunt: eciam [illegible] non possunt [illegible] qui non manducat et
[illegible] bibit [illegible] non [illegible] eciam
Non est ita de hac esca quam sumendam [illegible] temporalis vite eam sumimus
non quia qui eam non sumpserit non vivet / et tamen qui eam sumpserit vivet. Fieri
enim potest ut vel senio vel morbo vel aliquo casu. plurimi qui eam sumpserint mo-
riantur. In hoc vero cibo et potu id est corpore et sanguine domini non est ita. Nam et
qui eum non sumit non habet vitam et qui eum sumit habet vitam [illegible] hac utique
eterna. Unde sic patres manducaverunt panem [illegible] manna in deserto et mortui sunt.
Quod est dicere superbire: Manducaverunt manna et mortui sunt.
Quare sic manducaverunt et mortui sunt. Quia quod videbant credebant. Quod
non videbant non intelligebant. Ideo patres vestri [illegible] similes estis illis
[illegible] et multo plura etc.

¶ Incipit dialogus

de accedendo ad sacramẽtum altaris deuotissime et pro scrupulosis vtilissime cõpositus per venerabilem mgr̃m thomam de cracouia sacre theologie professorem.

Multorum tam clericorum q̃ laicorum querela est nõ modica: occupatio grãdis/et questio dubiosa/quomõ se habere debeãt in celebrando vel cõicando: qñ opz accedere: quomodo accedẽtes moti vel dispositi esse/aut quib⁹ motiuis vel dispositionibus abstinere debeant et an melius sit sumere quotidie corpus christi frequẽter/aut raro. De tã vtili et multis quodam modo necessaria materia/sepe interrogans. pluries interrogat⁹. audiui varia. ⁊ respõdi:nec tñ adhuc sic quiet⁹ sum. qn sepe disceptem. ⁊ litigem in memetipso. Jam volo accedere: iam nolo: hinc attrahor. illinc retrahor. Nũc spe diuine mĩe animor vt faciã. nũc timore misere cõsciẽ aut districti iudicij/terreor vt dimittã. Et ita nesciens quid magis deo placeat: q̃d michi magis expediat: vereor me sepius accedere dũ abstinẽdũ ẽ: et dũ accedẽdum

obmittere: immo quandoqꝫ tamdiu disputandum mecum dubito: qꝫ ex ipsa disputatione tēpus transit: vel aliud impedimentum occurrit: et negligo Licꝫ autem his dubiis/ et tot ambiguitatibus conscientiarum satisfacere non valeam. et hec lis nō nunꝙ valde bona sit: qꝛ ex ipsa consurgit discussio consciencie/ vt probet seipsum homo: quia tamen consciēcia erronea quādoqꝫ vel nimis scrupulosa est: et mouetur ad vnam partem/ cum motiuo/ qđ vel ad oppositam partem/ vel nichil oīno mouere deberet. Id circo visum est michi (iudicet qui voluerit an bene) qꝫ non est oīno ociosum aut sup̄fluū audita. lecta. et cogitata. et que adhuc deus dare potest. prout ipse iuuare dignabitur. in vnū quasi duelli circulum comportare: et vtriusqꝫ partis motiua quasi quadam disputationis lucta collidere: vt forte ex hac cōcertatione magis appareat· que pars forciores rationes habeat: et per consequēs cui homo magis debeat consentire. Et quia in duello vel lucta debet esse pars inuadēs p̄sona deffēdens: et arbiter diffiniens. Sit ratio que semper deprecatur ad optima aggrediens: sit consciencia vel remordēs vel timida se deffendēs. Illa est enī que cōiter a cōmunione retrahitur vel retrahit. Sit voluntas super arbiter iudicās que earū triūphat: ex hoc eligens quid sit agendum.

¶ Incipit tractatus.

Aggredistur igit̃ ratio cõsciencia͂. vt pote minus iuste agetẽ: vel nimis timidam in hec verba. ¶ Ratio. Quare a tã nobili facto/ ꝛ tã salubri ope abstines. ꝛ fugis a facie dñi. qui sic nobis appropinquare voluit/ ꝛ p nature nostre assumptionẽ. ꝛ hanc sacrã cõionẽ p quã sic nobiscum esse vsqꝫ ad cõsũmationẽ seculi repromisit et non est alia natio tam grandis que habeat deos apropinquãtes sibi: sicut adest nobis deus noster? ¶ Consciẽcia. Quare deberẽ accedere? ¶ Ratio. Nullam ne causam habes: que te ad accedendum inducat? ¶ Consciencia. Habeo quidem motiua que me sepe inclinãt et multum. habeo et alia que me retrahunt et retardant. Et quia nõdum video que magis rationabilia et sequẽda sint: hinc est ꝙ in illo dubio constituta dimitto. ¶ Ratio. Quare in isto dubio abstines: et nõ magis oppositam partem eligis: et accedis? ¶ Consciencia. Ardua res est corpus dñicum accipere: et nullatenus attẽtanda: nisi preuia bona ratiõe. Ad dimissionem vero videtur sufficere/ si quis nõ habeat prepõderantẽ rõnẽ: q̃ magis accedendũ ꝙ abstinedum esse psuadeat. quã qꝛ nondũ habeo: abstinendũ melius esse decerno. ¶ Ratio. Dic rationes/ ad accedendum te inclinantes. ¶ Consciencia. Has audire a te expecto/ ex quo mecum certamen vis ingredi: ꝛ me nõ tanꝙ recte agentem reprehendere. ꝙ abstineo

Motiua enī dubia ⁊ respōsiones ptis mee quā ve lut irrationabilem reputas adducam: et tuas pro posse rationes elidā. ¶ Ratio. Placet quod dicis dn̄ mō nō proteruire/sed rationē sequi volueris: ⁊ magis rationabilib⁹ motiuis ꝯsentire. ¶ Conscia Putas me libenter/ et sine graui pena rixe huius ferre miseriam: ⁊ ꝙ non magis quieta esse vellem et certa: ꝙ sic in dubio cōflictate vel fluctuare. Cer ta igitur sis ꝙ cum gaudio ⁊ gratiarum actione ac cipiam: de quacunqꝫ etiam parte redideris me se curam. ¶ Ratio. Certitudinem non promitto sed hoc tibi debet sufficere: si rationabilius esse ꝙ ac cedas q̈ ꝙ abstineas potero persuadere. ¶ Con. Optime ꝯtentabor. ¶ Ratio. Dic igitur nunquid non satis mouet te tanta vtilitas et consolatio to cius ecclesie pro qua institutum est misse officium: ¶ Conscientia. Que est illa: ¶ Ratio. Qui hanc ignorat: nichil mirū est si minus ad celebran dum afficitur. ¶ Con. Et si aliquid intelligo vel si de concipio: minus vtiqꝫ est q̈ꝙ scire velim vel de beam. Desidero autem ex collatione tua amplius erudiri. ¶ Ratio. Sacramentum corporis christi est redemptoris nostri ⁊ redemptionis memoriale dulcissimū pignus hereditatis eterne future iocū ditatis amabile preludium. arra sponse/iocale di uinū celitus ei donatum ecclesie militātis cum tri umphanti suaue glutinū. et vnio supernalis: dum

eandem dulcedinem qua illa fruitur sine velamē-
to: habet ista sub mirabili sacramēto: cum veritas
ibi reuelata hic habetur palliata. Licet autem di-
uersi mode habeat: idē tñ indubitāter est: qđ et de
quo gaudiū hic et illic habeat vtrobiq̄ʒ veraciter
presens est/sed illic ī propria specie feliciter videt/
hic sub specie visibili mirabiliter occultatur. Et si
illa celestis habet deum suum iocundius: ista mili-
tans in terris habet eū mirabilius. Illa hʒ oīno se
cure: ista multū ꝓficue. Illa felicit: ista salubriter.
Et si illa in hoc priuillegiata est q̄ non potest sicut
ista deficere nec vltra sponsum dimitere: habet et
ista que illa non habet quia potest mire proficere
et dilectum amplius amare. Quis autem estima-
re sufficiat quanta vtilitas et consolatio sancte ec-
clesie proueniat: dum tantum bonum quasi de ce-
lis ei mittitur. et per fidelem ministrum ei presen-
tatur. Putas eciam quante dulcedinis et iocundi
tatis est tante rei sacramentum: verbo conficere:
habere pre oculis: contrectare manibus: ore su-
mere: et aliis ministrare. et hoc inter tam sibi dile-
ctes sponsum et sponsam/paranimphum amoris
et mediatorem existere. Grata omnino vota spon
se (quibus dilecti sui presentiam vehementer affe
ctat) sponso deferre simul ⁊ referre/et mox repor
tare sponse plenam sponsi gratiam qua paratus
est ei desiderium cordis eius tribuere: exhibere

presentiam et venire: imo ministro cõmittere: vt vt ipm spõsum spõse presentet. Quomodo potest sponsa nõ amare tã vtilẽ sibi ministrũ quin eũ spõso cordialiter recõmendet. aut quomodo sponsus non diliget eũ in tam grato et amabili sibi seruicio occupatũ? Multum censetur diligi cui tam secreta, tam nobilia ꝯmittunt. Ut autẽ cognoscas quãta sit ad talem ministrũ beniuolentia vtriusqꝫ: ecce sponsus tribuit, et sponsa ãnuit ac vite sua ꝯmittit vt magnũ illud bonũ quod sponse transmittit ipse sumat. ꝑticipet. et ipso fruatur: qui tanto placet amplius: quanto dulcius fruetur. Est et aliud nõ minus allectiuũ: quod tamen ex eadem radice cõsurgit. Quis est eñ quẽ non merito delectare debeat, occasionẽ prebere deuotis affectibus suspiriis. et cõpunctionibus. et seruire fidelibus ad tot et tantas oblationes spũales quas hñt misse astando. corpus xp̄i videndo. reuerent adorando, et memoriam agendo sue sanctissime passionis: maxime cum minister oĩno sperare possit, et debeat: ꝙ fideles deuotionem quam eo ministrante percipiunt: non nisi in eum saltem optando refundãt? Sed si non sufficit motiuũ alliciens: accedat quasi cogẽs Nonne cunctis sacerdotibus commissum est tanti misterij officium. vt illud offerant pro viuis ꝛ mortuis. et in memoriam dominice passionis, dicente domino. Hoc facite in memoriã ꝯmemorationem

Et si officium eorum necessariū est vel vtile sancte matri ecclesie/ cur illud volunt ei subtrahere ꝛ negligere sine causa: propter quod ipsa eos eligit/ ꝛ tantam contulit dignitatem? Si non reputāt illud necessariū vel vtile: cur assumere voluerunt? Non ne etiam quasi conducti videntur per christi fideles: qui ob hoc sacerdotibus vite stipendia contulerunt et beneficia: vt ab aliis magis liberi pro ipsorum salute/ hoc acceptabile sacrificium offerant? Alie enim oratiōes ipsorum sacerdotum/ nō plus et aliquādo minus valent orationib⁹ deuotorum simplicium/ nisi inquantum gerūt officium ecclie: et repn̄tant psonā. Et quomodo melius ꝓ benefactoribus oratoribus ꝛ amicis satisfacere. aut quid grati⁹ exhibere eis. aut ꝓ ipsoꝝ/ aut ꝓpriis pctīs sacrificiū maius possūt offerre? Hec sūt q̄ nō solū vtilitatē īducere/ sed necessitatē q̄si ad frequētem celebrationē ꝯpellere eos vident/ p̄sertim cū picu lum sit ĩ mora: ꝛ de facili īfirmitas/ irregularitas/ aut alius defect⁹ vel īpedimētū possit occurrere: ita ꝙ non diu aut forte nunꝙ̄ contingat celebrare.

¶ Consciā. Multū cōuenient (ꝑspicio) ꝙ̈tum est ex parte beneficij vel officij celebrandum esse sua sisti. ¶ Ratio. Constat igitur ꝙ presbiter tota dili gentia conari debet vt celebret/ nec abstinere/ nisi causam habeat abstrahentem. ¶ Conscientia. Non solum nō video quomō alium negē: sed vltra

modū mirari incipio: q̄ pbr̄i talia nō aduertūt vel si aduertāt quomō multi tā faciliter/ ⁊ ex minimis causis missas omittūt. accedunt q̄ꝫ difficulter/ ⁊ leuissime se retrahi vel īpediri ꝑmittunt. ¶ Ratio. Nō irrationabiliter moueris: si tñ etiam mouearis cōtra teipam. nā cū te hui⁹ officij cura āgat q̄d tūc habes vt iudices abstinendū? ¶ Con. Aduerto q̄ a me velles cās habere retrahētes/ cuꝫ ego magis a te cupiam inducentes audire. verūtñ ne proteruire: et condictum violare/ aut non seruare videar: respondeo q̄ sicut ratio tua ad eum qui presbit non est nulla esse videtur: similiter ad eum pbr̄m qui non pbr̄o vel laico eque indispositus est nullā efficaciam habere probatur. Celebrare eñim est ⁊ quantum licet in se sanctum et ecclesie proficuū/ ⁊ michi tanq̄ sacerdoti cōmissum sit: ego tñ talem ī dispositionem habens/ propter quā laico non expediret coīcare/ nec licite possum/ nec debeo eo q̄ sacerdos sum accedere. Sacerdotium ergo auctoritatem celebrandi tribuit. non sanctitatem. sacerdos q̄ꝫ peccator et ad celebrandum minus dignus/ et si coram hominib⁹ permittit: corā tñ deo id agere districte prohibetur/ et si fecerit iudiciū sibi mā ducat et bibit. Absit igitur/ vt cū dānationis mee periculo/ alioꝝ saluti prouideam/ cum nichil ꝓsit homini si vniuersum mundū lucretur/ aīe vero sue detrimentum paciatur Nisi ergo probaueris quid

michi vt xpiano cõueniat/ad celebrandum etiam rõe officij nõ conuinces. ¶ Ratio. Satis auges michi laborẽ. ¶ Con. Tu me prouocasti. ¶ Ratio. Placet tibi quod cessem? ¶ Con. Nequaq sed magis ꝛ vehemẽter placet audire si tam magna ꝛ dulcia sunt incitamenta non pbro qualia pbro adduxisti que si talia fuerint: redargutam me fatebor ꝛ victã. ¶ Ratio. Nõ potest esse equale. q2 oĩa que mouere possunt xpianũ quecũqz ecia pbro ꝯueniunt: sed vltra hoc habet aliqd dignitatis sacerdotium. Bene aũt tibi debet sufficere: si precipua et maxima motiua que hz pbr hz et quilz xpian9 vel saltem sufficientia motiua et forciora pro ista pte q alia. ¶ Con. Bene contentabor. ¶ Ratio. Credis in hoc sacramento panem celestem dari continentem in se omne delectamentum ꝛ oẽm suauitatem saporis. ¶ Consciã. Quis de hoc dubitat nisi incredulus cũ hoc dicat sacra scriptura ¶ Ratio. Desideras ne illam delectationẽ pcipere et gustare dulcedinem. ¶ Con. Nescio quid de hoc queris nisi ludendo. ¶ Ratio. Minime ludo. Non eni sumus in tali materia. Sed quid scire possum scdm responsiones tuas priores an habeas motiua que te retrahunt a tanto gustu dulcedinis ¶ Con. Intelligo q occulte me subsannãdo redarguis sed ne a proposito nro distrahamur ad alia/qso te adhuc de hoc non queras. nam quis peccatis et viciis

meis exigentibus ab hac dulci consolatione seclu=
dar: ipsa tñ est q̄ sūmo desiderio: quam omnibus
studiis et exerciis meis desidero quero et obtine=
re laboro. ¶ Ratio. Juste moueris et bonum est
desiderium tuū. et sicut mirandum esset si hoc de=
siderium non haberes: sic non minus mirabile vi=
detur q̄ habens tale desiderium a susceptione illi
us sacramenti te remoues/ in quo scis aut credis
illam suauitatem quam queris verissime cōtineri.
Cui enim non mirum videat̄ si quis vinū vehemē=
ter appeteret/ et vas nollet tangere in quo esset.
¶ Consciā. Dñe ꝯcluderes: si solū hic vel melius
q̄ alibi hauriretur illa dulcedo. nūc autem aliquo
ciens aliis exerciis/ et per alia media videt̄ posse
melius hauriri illa dulcedo. vt ꝑote in orōne secre
ta q̄ in celebratione solēni. nam q̄nꝙ genu flecten
tes in angulo plus deuotionis ⁊ consolationis ꝑci
piunt: q̄ pbr̄ celebrans in altari. ¶ Ratio. Licet
aliq̄n celebrās vel coīcans/ occasionē distractiōis
habeat/ ceteris tñ paribus esse nō pōt q̄ q̄s maius
promotiuū ad deuotionē habeat ꝑ alia media q̄ ꝑ
istud Pñtia eñ corpis xp̄i sub hoc sacramēto/ que
ad excitandū deuotionē ordinata est: si nō est ꝓmo
tiua ad grām/ neq̄ꝗ tñ est ipeditiua q̄tū est ex pte
sui. Sz esto q̄ eque bene alibi sicut hic poterit illa
dulcedo percipi: cur alibi ⁊ nō hic vis querere qḋ
affectas? ¶ Con. Si nescio cur magis alibi q̄ hic:

eque ignoro cur hic magis q̄ alibi sit querenda.
¶ Ratio. Quia hic est fons toti⁹ dulcoris et gr̄e/hic gr̄a quasi in suo fonte bibit̄. imo fons ipse pietatis et mīe summe/ac totius boni plenitudo. Nichil enī rationis habet/riuū querere et fontē deserere dū potest haberi. Esto igit̄ q̄ alibi tā bene possit habe ri quod querit̄: melius tn̄ iocundius et securius est arborē simul et fructum q̄ solum fructum habere.
¶ Conscia. O q̄ multi sunt/qui hunc fontem susci piunt/qui de eius dulcedine nichil sciūt: fons igit̄ dici potest et in veritate est: non tn̄ cuilibet patens sed signatus sicut scriptū est. Ortus cōclusus fons signatus. ¶ Ratio. Ita est sicut dicis: de his qui p̄ exteriora effusi ad intra nō respiciūt/quos similes eis dixerim qui nucleū naturalit̄ dulcē sumere vo lentes/dum testam nō cōminuūt/sed simul cū testa deglutiūt nichil percipere possunt latentis intra dulcedinis. Sic reuera et multo amplius est in gu stu spūali/vbi ipa cōsideratio masticationis locum habet: ita q̄ sine ipsa sapidum nichil est. de illis vō qui considerant illud quod tractant et sumunt non estimo quod loquaris. ¶ Conscia. Immo et de eis qui valde conant̄ aduertere et libētissime degusta rent/nec de hoc pegrina testimonia q̄rere necesse est. Tu em̄ ipa testis es/et meli⁹ me nosti quociēs ad hūc fōtē accessim⁹/īstabam⁹ et cū afflictōe cona bamur. nichil tn̄ reportauim⁹ nisi cor tepidū dur̄

et triste. In his aũt ego nullã agnosco dulcedinem tu si aliqd sapias edicito. ¶ Ratio. Nõ erat intentionis mee ꝓbare dulcedinẽ esse cordis tui: sed sacramẽti. Si igiť dulcis ⁊ rectꝰ dñs imo ipa dulcedo quomõ põt sumi sine dulcedine. ¶ Con. Sit quãtũlibet in se dulcis/ego si dulcedinẽ nõ ꝑcipio. quomõ esse dulcem michi vel ad esse dulcedinẽ iudicabo. ¶ Ratio. Audes dicere te nunꝙ̃ ꝑcepisse huiꝰ sacramẽti dulcedinẽ? ¶ Con. fateor vt vẽ dicã. ⁊ ne ingrata iudicer nõnũꝙ̃ dulcẽ affectum me habuisse ante vel post vel circa ipsam sumptionẽ: qualẽ qꝛ eciã alias dũ nulla esset sacramẽti mẽoria sensi nescio vtrũ illa fuit sacramenti suauitas sicut scriptum est spũs vbi vult spirat. ⁊ nescis vnde veniat aut quo vadat. ¶ Ratio. Nõ dubites oẽm huiusmodi veram dulcedinẽ oẽm deuotionẽ virtutẽ aut gratiã/a xp̃o capite nostro fluere. Cuiusquidẽ corpus non solum est res hec sub speciebꝰ ꝯtenta: sed eciã sacramentũ. Si igiť orõi meditationi/vel alteri pietatis exẽcicio atribui potest: ꝙ per ipm huiusmodi delectatio ꝓueniat spũalis: multomagis et cercius dulcedo hmõi cũ hoc sacramento occupato proueniẽs/eius vtuti põt ascribi. cũ nõ solum fiat opus ꝑ quod deus voluit cõferre grãm. ſꝫ eciã motiuũ habeť ꝑ quod homo excitatur ad deuotionem: ⁊ ipũs sit oĩs grẽ fons ⁊ dulcor. Et quantũ ad hoc occupari cũ hoc sacramẽto ministrãdo vel su=

mendo oibus excerciciis pstancius est. In tm eciā q si alicui nō indigno daret͡ z nulla gr͡a habitualis infunderet͡: adhuc esset mire delectabile vt patet in xp̄o. q̄ sicut desiderio desiderauit hoc pasca mā ducare cū discipulis suis. sic sine dubio corpus suū delectabiliter sacramētaliter sūpsit in cena: nullā tn̄ grām inde ɔsecut⁹. Quid eni iocūdius/dulcius aut delectabilius/pōt esse q̄ hr͡e psonalit͡ z corporaliter dominū iesum xp̄m/donū vtiq̄ excellētissimū: z toci⁹ spūalis delectationis obiectū seu materiā cām efficientē z finē: Et hec est dulcedo que huic sacramento singularis est/et ei nunq̄ deest/in qua et transcendit omnia alia sacramēta. Hec eni que sola habet accēdere desiderium humilitatem ingerere compunctionem inducere prebere fiduciam/spem erigere ad amorem inflammare infundere gratiam/excitare ad reuerentiam totam mētem liquefacere et oblectare: deberet z ad affect⁹ dulcissimos p zouocare. propter hec enim in nobis excitāda tanti boni presentia indulta est. Nec quātum ad hoc obstat indignitas cuiuscunq̄/sed quāto quis indignior est/tantomagis fit sibi gratia et tanto magis moueri debet. Ob quam enim alteram causam credendum est deum manifeste indignis tantam exhibere pietatem corporalem videlicet presentiam iesu christi nisi ad confundendū z cōuincendum prauitatem coꝝ sua tā largiflua pie

tate quam aduertentes erubescant reuereātur et reuertantur? ¶ Consciā. Si ad rōnem attenditur nichil verius dici potest q̄ tanti boni p̄ntiā esse dulcissimā. Sed si meipsam et experientiā ꝯsidero: nescio q̄d loquar: nisi supmirabile et miserabile esse videt. q̄ tāte dulcedinis p̄ntiā cordi meo/ nedū delectationis ꝯferre sentio sed nec amaritudinē durciā ꝛ īhabilitatē eius in aliquo minui vel tolli pcipio. ¶ Ratio. Et q̄d si aliqn̄ reddit magis amaꝝ? ¶ Con. Cogitabā hoc bene/ ꝛ hoc ē q̄ð magis me mouet/ q꞉ eīn inde amaritudinē reporto vnde alij solent ꝛ oēs querūt haurire dulcedinē: non solum non habeo accedendi grām: sed magis vt videtur abstinendi motiuū. ¶ Ratio. Gaudeo me non penitus laborasse in vacuū: q̄ in hac collatione tota saltem hanc a te non celebrandi rōnem extorsi. et hac rōne multos irrationabiliter moueri existimo qui nōnūq̄ ex elatione vel pigricia abstinentes/ dicunt se non habere grām/ quibus cōuenientissime responderi potest verbo beati bernardi dicentis in quodam sermone. Oēs causamur nobis deesse grām/ sed iustius forsitan ipsa cōqueriť sibi gratia deesse nōnullos. ¶ Consciā. Debet quis sine grā ad tm̄ sacramētū accedere? ¶ Ratio. Quid ītelligis p grām? ¶ Con. Inspirationē dei ꝛ mētis affectū ¶ Ratio. Habes ne īspiratōis diuine noticiā: vt ītelligas qn̄ tibi de⁹ cōicand īspiret. ¶ Conscia

Nō aliā nisi q dū sentio me ad cōicand dulciter vel ardēter affici: credo hoc op⁹ esse diuē īspiratiōis. Non eñ puto q dyabolus hoc imitat. ¶ Ratio. Etiā si certo signo cognosceres qñ tibi de⁹ īspiraret: nō tñ deberes expectare donec tibi de⁹ daret hoc signū. Ubi eñ scdz scripturā z rōnē habet qd agēdū sit: ibi signū expectare generatōis est puer se z deū tētare. Quāto min⁹ igit expectāda est inspiratio: vbi signū habet tā fallax z nulla penitus certitudo? Cū eñ certum sit diabolū i irreuerētia dei delectari. qs dubitet quin sepe quos scit indignos īstiget ad coiōnē: quaten⁹ deū ihonorēt z iudiciū sibi māducēt z bibāt? An credis q iudas inspirante deo recepit corpus xpi? ¶ Consciā. Minime crediderim. Sed vbis tuis sic me ponis ī dubiū: q penit⁹ ignoro qd dicā aut qd eligā Hacten⁹ eñ habui p signo pcipuo vt accederē: qñ ī me sēsi aliqd desiderij vel feruoris z qñ ī me illud nō reperi abstinerē. Quia vo hoc michi videris destruere: valde desidero erudiri qd ī hoc vitatis vel erroris lateat. ¶ Ratio. Aliud est hre desideriū/aliud sensibilē desiderij pceptionē Et qdem sine desiderio nemo debet accedere Cū aūt xpianū sic viuere deceat vt semper mereatur accipere: nunq debet esse sine desiderio tūc z totiēs sumēdi: qñ z quociens pueniēter poterit z crediderit expedire. ī hoc eñ multi errant: qui solēt sibi pfigere in animo

nō nisi tociēs in āno vel septimana celebrare nam hoc est ponere obicē grē ⁊ āmonitioni dei. ⁊ quasi tp̄s miserationū dn̄i in sua potestate ꝯstituere. Ita ꝙ etiā si deꝰ vellet venire ad eos ꝑ grām: ipi sūt determinati ꝑ cōtrariū: cū magis dignū ⁊ iustū esset vt sicut sūt oculi seruoꝝ in manibꝰ dn̄oꝝ suorum: ꝙ sic essent oculi nostri semꝑ ad dn̄m habentes ad hoc diligentissimū respectum/ ꝙ quandocūqꝫ esset tempus beneplaciti diuini/ ꝙ tunc q̄tum in nobis esset. essemus dispositi ⁊ parati. Si quis autē dispositionē illā in se iudicare voluerit ex sensibili cordis cōpūctione ꝓfusione lacrimarū/ feruore mentis ⁊ similibꝰ sentimētis: ita ꝙ tunc credit se dispositum qn̄ aliqđ taliū sentit: ⁊ qn̄ nō ꝑcipit se in dispositum credit: in caute valde ambulat ⁊ sepissime decipit. Multociēs enī q̄ nichil taliū habent: sunt in statu grē. ⁊ qui hn̄t hec oīa sunt extra gratiā gratum facientem. ¶ Con. Uellem declarationē huius verbi habere. ¶ Ratio. Primū sic accipe. Sepe ꝯtingit hoīez ab huiusmodi feruidis affectiōibꝰ impediri sine oī culpa sua. imo cū magno merito. Nō enī pn̄t cōīt hoīes ꝯfecti senio/ languentes corpore/ grauati magnis curis ⁊ laboribus/ predicando confessiones audiendo/ curam infirmorum aut aliorum necessariam gerendo/ magnas in orōe expectare dulcedines. Et ꝙ impiū esset hoīem pro his operibus remouere a sacramento pietatis. ⁊

illum eciam priuare sacramētali refectione qui ex obediencia voluntaria cogitur: aut ex caritate eligit propter salutem proximorum adulci orationis vel contemplationis studio se subtrahere. et laboriosas et tediosas et amaras occupationes ad dei gloriam tolerare vel eum qui non potest se ad huiusmodi affectus excercitare. ¶ Consciēcia. Ego ipsa non credo tales prohibendos cōiter sed minꝰ frequēter admittendos. ¶ Ratio. Et quare minꝰ frequenter? ¶ Consciā. Quia videnť vtiqȝ minꝰ esse dispositi ¶ Ratio. Dū mō q̄s nō sit tātis laboribꝰ occupatꝰ vel curis: quin adhuc possit vacare huic officio ⁊ his q̄ ad necessaria sūt vt pote discussioni ꝯsciēcie ꝓprie/ꝯfessioni oris ac orōibus ex debito dicendis/q̄ꝗ rōe dicte exterioris vel interioris occupationis ⁊ laboris minꝰ de dulci affectu sentiat: nō video qua de causa debeat abstinere/cū illa expleat vt premissum est et presupponiť/ad que iure tenetur/et in super piis operibus intēdat/que vtiqȝ eum ad gratiam dei magis disponunt q̄ꝗ reddāt indignum. ¶ Consciencia. Ego intellexi et hactenus credidi ꝗ hoc sacramentum esset cum deuotione sumendum. ¶ Ratio. Ita est. Sed quid putas esse deuotionem? ¶ Consciētia. Non aliud nisi sicut describi solet promptitudinem animi et feruorem bone voluntatis ad deo seruiendum/quem meus cohibere non valens certis manifestat indi=

quid deuotio

ciis. ¶ Ratio. Putas q̄ illa sola habeant͛ ⁊ ondāt͛ in suspiriis ⁊ lacrimis ⁊ nō etiā in p̄dicādo/ꝯfessiones audiēdo. ac aliis opibus mīe tam corporalib⁹ q̄ spūalibus insistendo. ¶ Consciencia. Bene credo q̄ in istis eciam habeant͛: sed vt cōiter magis ac dulcius in abstractione q̄ occupatione. ¶ Ratio. Hoc consistit in gr̄a dei. sꝫ licet vt cōiter contēplatiui magis deuoti sint ⁊ feruidi: nō propt͛ hoc actiuis bonis negāda est coīo: cū eciā vn⁹ ꝯtēplatiuoꝝ sit magis deuot⁹ alio. nec tn̄ pp̄ hoc minus deuot⁹ tenet͛ abstinere: maxīe cū bonitas hoīs multo pl⁹ cōsistat in bonitate animi q̄ feruore. ¶ Consciencia Nō habeo quid opponam: quin talibus opib⁹ piis vacans p̄suppositis his q̄ p̄missa sūt/etiā frequent͛ possit accedere/licet etiā notabilem nō sentiat deuotionē vel feruorē ¶ Ratio. Et quid si q̄s in nullis aliis curis p̄grauatus/solū cōtēplationi et oratiōi diligēter vacet: et tn̄ taliū parū ac nichil pcipiat? ¶ Conscīa. Certe ego nō reputarē bonū signū. ¶ Ratio. Nō credis q̄ multis suauitas illa ex magna dei gr̄a negat͛. ⁊ ad magnū bonū ipsoꝝ? ¶ Conscīa. Sepe istud scriptū repperi et ideo negare nō audeo. hoc tamen scio: q̄ q̄si omnes ⁊ valde ꝓbati ī vita dolēt de subtractōe hui⁹ gr̄e: ⁊ etiā piculosā sibi reputāt ac penalē. ¶ Ratio. Periculosa solet eē tētatio carnis ⁊ penalis/maxime hoī spūali nichilomin⁹ tn̄ ex speciali gr̄a et ad magnū

bonū ipi⁹ ꝯmissa fuit vel pmissa aplō. ¶ Conscia.
Scriptura testat᷑ qđ dicis. Vellē tñ si placet audi=
re aliqđ si hoī ei⁹ de q̄ loq̄ris grē subtractio aliqđ
valeret. ¶ Ratio. Valet q̄dē ad ꝯseruandā hūili=
tatē vt eñ ait bernard⁹ sup cātica sermōe. lx. Ar=
gumētū supbie puatio grē est. Et ad ꝯcuciēdā va=
nā glīaꝫ cui⁹ ex talib⁹ graciis magna sepe sumitur
occasio/adeo q̄ q̄ tali sēp ꝯsolatōe gauderet diffi=
cillime posset a vanitate spūs ⁊ īani glīa pseruari
nisi refrenaret᷑ p tēptatiōes: sicut de paulo de q̄ iā
memini/legit᷑ q̄ dat⁹ est ei stimulus carnis/ne eum
magnitudo reuelationū extolleret/ vel p tribula=
tiōes exteriores q̄bus vix caruit aliq̄s sanctoꝝ: q̄
hmōi dulcedinibus fouebant᷑/īmo nec virgo bea=
tissima. Et hoc ideo fit q̄ q̄uis nō nisi v̄tute diuini
auxilij et dono supne grē celestia nobis sapiant et
terrena vilescant: et deus posset bñ p suam grām
oēm difficultatem amouere: ⁊ facere q̄ terrena ni
chil nobis saperent sed celestia: sicut solet contin=
gere huiusmōi dulcedine debriatis: nō tamē vult
pure sic nobiscū supnaturalit᷑ agere. sꝫ hūano mō:
ne torpeam⁹ ocio. sꝫ excercitemur: ⁊ q̄si coadiuto
res dei sim⁹ vt ait apl's. Si v̄o talib⁹ graciis hoīeꝫ
de⁹ sēp visitaret: ⁊ cū hoc a supbia ⁊ vana glīa p=
seruaret/dīno ⁊ nō hūano mō secū agere videret᷑.
quia in nullo apparet hoīs īfirmitas. Ut igit᷑ hūa
no mō et nō supnat᷑alit᷑ penit⁹ agat᷑ cū hoīe ꝯuenit

aliqñ dare dulcedinem/aliqñ denegare: vt hō illic grām dei agnoscens fidaciā accipiat/istinc vero in securitatē defectum et infirmitatem suā agnoscat vel si semꝑ data fuerit oportunū est vt ꝑ tētationē vel tribulationē tēperet gaudium: et mēs hoīs ne lasciuiat refrenetur. Valet quoqꝫ substractio huius gratie: vt dei timor incuciatur: ne tam delectabili bono tam hic ꝙ in futuro priuetur: ac eo ardētius tendat ad beatam vitam: vbi semper tendendum est/atqꝫ vt perfidem ambulātes amplius mereamur. Pleriqꝫ enim illa suauitate dotati magis gustui experiētie studēt inuiti ꝙ fidei. et qñqꝫ alias occupationes et opera fugiūt. ac orōni vel cōtemplationi vacant: plus desiderio illius consolatōis: ꝙ ꝓ gloria dei vel acqsitiōe virtutū. qđ est fornicatio spūalis. Nec nō vt tā desiderabile donū feruēcius desideremus: acceptem⁹ gratāci⁹ ꝛ caucius custodiam⁹ acceptū. Nō vult eīm de⁹ paruipēdi ꝛ vilescere dona sua. Demū vt nos vidētes qꝛ priuati illa gr̄a mox graues sum⁹ ad bōa ꝛ pigri: discam⁹ grati esse ꝛ nō nr̄is virib⁹ sed gr̄e dei/ascribē ꝗtiēs nos prōptos ꝛ hylares ī ei⁹ seruicio repimus: ac ꝑ hoc timeam⁹ iudicare alios ex apparēti segnicie/ sꝫ magis ꝯpatiamur eis vt pote a gr̄a dei desertis. Postremo sepe ꝓuidet ī hoc dīna miseratio ī discretiōi nr̄e: ne videlꝫ illā dulcedinē sectātes vires nr̄as vltra modū ꝛ irrōabilit̄ ꝯsumam⁹. ¶ Cōscia.

Apprehēdo rōne nimirū qḋ dicis. ⁊ gratāter vellē accipe: nec aliq̄ten⁹ pp hoc abstiere q̄n ex his causis me sētirē sine deuotōis affectu. sꝫ q: timeo id ex ira dei ⁊ ex meis pctīs accedere: idō me abstinuisse sepi⁹ recolo. ¶ Ratio. Timorem nō reprobo. si tñ nimi⁹ ⁊ irrōabilis nō fuerit: sꝫ hoc ꝯcessū hr̄e vide or ⁊ ꝑsuasū: nō pp hoc abstinēdū eē: ꝙ q̇s nō sensibilit̄ hē hmōi dulces affect⁹: cū ex multis causis bonis q̄nq꜡ hoī nō dant̄. ¶ Cōscia. Nō habeo q̇d opponā. sꝫ q̇d esset agēdū si scirē aut crederē hos affect⁹ ex pctīs meis subtrahi michi. ¶ Ratio. Nō facilit̄ pt̄ hoc sciri. nec debes talē credulitatē tibi fingere/nisi mota euidēti rōne. Si quis tñ hoc sciret: aut firmit̄ crederet: ad hec nō oporteret coīonē dimittere/ marie si essēt pctā diu p̄terita: ꝓ q̇b⁹ ꝯtritio ⁊ ꝯfessio precessisset ⁊ satisfacio/vel ꝯpleta vel saltē realit̄ īcepta. Nō ē eñ īcredibile q̇n aliq̄n pp pctā deleta plene q̇ ad maculā de⁹ subtrahat gr̄aꝫ deuotōis: cū īgressū t̄re ꝓmissiōis negauerit moisi pp pctm̄ lōge an̄ p̄teritū. ī quo neq̄ꝙ ꝯstat: nec est v̄isilīe fidelissimū dei famulū tanto tp̄e sine fructu digno pn̄ie sorduisse. Si v̄o crederet̄ de⁹ hoc facere pp pctā recētia vl̄ vetera nūdū emēdata: tūc abstinēdū esset: nō tā ꝓpt̄ gr̄e substractionē ꝙ scelerū feditatē. ¶ Cōscia. Satis reor ōnsum eos q̇ hmōi affect⁹ nō hn̄t ad extra nō pp ꝫ exptes gr̄e eē iudicādos. ¶ Ratio. Videam⁹ igit̄ de scd̄o. Si q̇s igit̄

nota
&c.

sit q̄ tales affect⁹ notabilit̄ senciat: putas ne eū ob hoc magis securū: ꝛ ad susceptionē eukaristie dispositū? ¶ Consciā. Credo ꝙ cōit̄ oēs ita senciāt et ego sepi⁹ ex hoc ꝯsolationē accepi. ¶ Ratio. Recolis ne te vnq̄ȝ deceptā/ita ꝙ qn̄q; ꝯpungebaris. flebas. estuabas. ꝛ pctā tua plāgebas. nec tn̄ renūciabas aut renūciare volebas pōpis ꝛ vanitatib⁹ mūdi. Nec habuisti volūtatē dimittēdi pctā saltē mortalia/aut occasiones īmediatas aut media ad eadē īducēcia. ꝛ oīo sic viuebas: ꝙ si iā sic viueres extra statū gr̄e te esse putares. ¶ Cōsciā. Scio de me ꝛ de plib⁹ credo verū ꝙ nōnūq̄ȝ corde ꝯpungimur ꝛ lacrimas fūdim⁹. ꝛ dulcit̄ afficimur ad orādū. ꝛ tn̄ retinētes aliena/odientes ꝓximū/vel ad mūdana īordinato amore aut cupiditate feruētes extra gr̄aȝ dei sum⁹. Et ideo mirabile videt̄: si tales boni affect⁹ ꝛ suaues ex gr̄a dei sūt: quomō secū ꝯpaciant̄ pctā. si aūt aliūde veniāt: q̄re etiā deuotissimi eos ꝓ magna gr̄a recipiūt. ꝛ ad eos obtinēdos vehemēter īsistūt. ¶ Ratio. Affect⁹ hmōi aliqn̄ veniūt oīo p̄ter gr̄aȝ/aln̄ cū gr̄a s; nō ex gr̄a/ qn̄q; vero ex gr̄a ꝛ ex speciali dono dei. Nā cū gentiles in ritibus suis. Judei in sacrificiis suis/heretici in erroꝛib⁹ suis/nōnūq̄ȝ lacrimas fundāt: ꝛ cordialiter afficiant̄: q̄s dubitet talia oīo venire p̄ter gr̄am: qn̄q; opante dyabolo: cū q̄dā demētatione vel deceptione creditur ab infidelibus resuscitare

mortuũ: vel aliud facere: quod miraculosum vel diuinũ reputatur. Cum gratia veniunt: non tamẽ semper ex gratia: cum quidam boni simplices maxime mouentur. et promouent ad dulces affectus ex cantu suaui deuoto et organis. Ex gratia vero sunt lacrime sanctorum quorum exemplis scriptura est plena. ¶ Conscientia. Uideo ꝙ incautum est credere affectibus et sentimentis huiusmodi.

¶ Ratio. Multum incautum: Memini enim quẽdã in heresi natum qui postꝙ ad fidem inductꝰ non inueniret se/tam affectum in oratione: nec sic abundaret in lacrimis vt ante dum ad hec esset in errore/cõsueuerat: cepit tentari de fide: quasi prius in meliori statu et magis deo gratus fuisset: qñ maiorem vt sibi videbatur gr̃am dei sentiret. Simile legitur in collationibus pr̃m de quodam sene decepto errore antropoformitaꝝ / tenẽtium diuinam naturam habere formã corporalem: ad cuius ymaginem et similitudinem homo sit formatus. ⁊ quia ad illam formam se consueuerat in oratione conuertere: postꝙ fuit informatus de errore: et iã nesciret quomõ vel adquid se in orõe ꝯuerteret exclamasse fertur o me miserũ abstulerunt a me deũ meum. Sed adhuc de illis affectibus qui pure ex dono ⁊ gr̃a dei proueniũt. necessaria est cautela. qꝛ pluribꝰ sunt erroris occasio: nõ tã data ꝙ accepta

¶ Conscientia. Hoc mirabile sonat q̃si gr̃a dei sit

deceptionis occasio. ¶ Ratio. Et qḋ dixi tā mira bile tibi videt̃: q̄ psuasioni mee forte nō crederes/ ideo recipe testimoniū bernardi in ep̄la ad frēs de mōte dei sic dicētis. Nōnūq̄ pure orōnis affect⁹/ et bona illi⁹ affectōis suauitas nō īuenit̃. s3 q̄si iuenit cū nō petētē/ nō q̄rētē/ nō pulsantē/ et q̄si nescientē gr̄a puenit/ et tāq̄ gen⁹ seruorum suscipit̃ ī mēsa filiorū: cū rudis adhuc et īcipiēs anim⁹ ī eū orādi assumit̃ affectū: q̇ pro p̄mio sctitatis reddi solet meritis pfectorum/ quod tñ sic agit̃ vt vel sic in iudicium suū nō liceat negligenti nescire q̇d negligat: vel vt pro uocatio caritatis amorem gratie in eo se vltro offerentis accēdat. In quo prohdolor multi falluntur q̇ cū pascunt̃ pane filiorum: iā se filios esse arbitrant̃ et deficiētes vñ pficere debebāt ex visitante gr̄a: euanescūt a cōsciencia sua/ arbitrantes se aliquid esse cum nichil sint. et de bonis dn̄i nō emendātur sed indurant̃/ et sunt de q̇b⁹ psalmista ait. Inimici dn̄i mētiti sūt ei et erit tēpus eorum ī scl̄a. et cibauit illos ex adipe frumēti et de petra melle saturauit eos. Pascunt̃ em̄ a deo p̄re aliqñ p̄ciosiore gr̄e sbā serui: vt affectēt eē filij. Ipi vō gr̄a dei abutētes efficiunt̃ inimici. Et eī abutant̃ etiā scripturis sctis in pctīs et ɔcupiscēciis suis/ redeūtes ad eas post orōnē dicūt sibi illud vxoris manne. Si dn̄s voluisset nos occidere nō suscepisset sacrificiū de manibus nr̄is. ¶ Consciā. Ut audio nō tm̄ p̄stāt certitudīs

et ꝯsolatõis tales affect⁹/sicut multi credũt: qui ꝓ eis obtinẽdis toto conatu desudãt. ¶ Ratio. Qñ cũq; nõ est testimoniũ ꝯsciẽ qd est gl'ia nr̄a sicut ait apl's/tũc hmõi affect⁹. De tãto pctõre cõsolant̄. q̄ ex visitatione hmõi gr̄e ht̄ hõ signũ euidẽs diuine bonitatis: p qd de⁹ hoies ad amorẽ suũ vult allice re/ ⁊ abstrahere a delectatõib⁹ hui⁹ scl'i. et ad hũc finẽ pt̄ ⁊ debet hõ ql'z etiã pctõr ꝓ signo vel affectu eo p̄cib⁹ ⁊ desiderio toto laborare. Si qs vero vel let ꝓ hiis affectib⁹ reputare se gratũ deo: ⁊ ad sui susceptionẽ sacramẽti min⁹ idignũ: vehemẽter er raret. q² magis idign⁹ fit si iuxta ãmonẽtis ⁊ pro= mouẽtis gr̄e donũ p̄parare se negligit. qñ aũt ad eẽt testiõniũ ꝯsciẽ: et ea securitas q̃ hic pt̄ haberi: tũc certior fit hõ de talib⁹ signis deuotõis. ac viu9 ꝯsolat̄. ⁊ p ea ad augmẽtũ gr̄e ꝓmouet̄. Qua ꝓpt̄ multo melius eẽt isistere iteriorib⁹ signis gr̄e: quã istis corporalibus sentimẽtis. ¶ Conscia. Quero vt ex p̄mas q̃ sũt illa ¶ Ratio. Frequẽs detestatio et displicẽtia pctĩ. tã proprij q̃ alieni/zelus aiarũ/ odiũ iiusticie/hũiliatio ꝯtinua ⁊ vilificatio suiipsi⁹ desideriũ celestiũ/prõptitudo aĩmi ad carẽdũ oib⁹ que i mũdo sũt qñcũq; de⁹ voluerit: ⁊ sustinẽdum que superuenire permiserit/contemptus et fuga vanitatum et mundanarũ consolationũ. vel si eis adesse ꝯtigerit nõ ex electiõe vel deliberata com= placentia immorari. Hec et his sil'ia nũq̃ possunt

haberi ꝯstāter sine dīna dulcedine. Quia sicut ait augustinꝰ. vi. musice nūq̄ extinguet amor tēporaliū: nisi aliq̄ suauitate supnorꝝ. nec pua est reputāda dulcedo p quā reddūt amara ꝛ vilescūt oīa delectabilia huiꝰ mūdi/ et oīa penalia eiꝰ dulcia fiūt vel saltē leuia ꝛ tolerabilia. hec est ꝯsolatio/ hec ē dulcedo/ quā boni sēp habēt habitualiť/ ꝛ q̄lꝫ scōꝫ gradū grē sibi datū Licet aūt hec dulcedo habitualis aliqn̄ sic effundať: q̄ mētē reddit feruētē ꝛ hylarē ad spūalia ꝛ dīna: tediosā vō ꝛ odiosā ad quevis alia/ ꝛ hoc sit aliq̄le signū eiꝰ: ꝯtinua tū ꝯtinentia ꝛ refrenatio sui ī ꝓspis/ pacia ī aduersis/ ꝯstās eq̄nimitas īter vtraqꝫ hec. ꝑseuerāsqꝫ volūtas ad pie viuēdū ꝛ placēdū deo ꝛ submittēdū se volūtati sue/ ꝛ alia q̄ supiꝰ dicta sūt certiora ꝛ efficaciora signa illiꝰ habitualis dulcedinis q̄ꝫ illa notabilis ꝛ qn̄qꝫ rara eiꝰ effusio ac ꝑceptio sensibilis. vnde ꝓ hac dulcedine vt pote nccīa īstāter laborādū est et precandū simpliciter ꝛ sine aliq̄ ꝯditione orandū. Pro illa aūt actuali ꝛ actualiter ꝑceptibili laborandū/ nō tāq̄ ꝓ nccīo: sed ꝓ quodā āminiculo ad faciliter vincēdū aduersa ꝛ delectabilia ꝯtēnēdū/ et sub ꝯditōe ac quadā īdifferētia ꝯmittēdo hoc diuine volūtati/ dicēdo q꞉ nō sicut ego volo sed sicut tu vis pr. Et siq̄dē data fuerit cū deuota grārum actione debet eā hō suscipe/ ꝛ se ī ea rōabiliť excercere/ nō tn̄ oculos excecādo p fletū/ nec vires alias

eneruando/aut de tali dono nimiū confidendo vel
exultādo sed traiciat illud in spem vite eterne. Si
vero negata fuerit a deo/ vel a quacūqꝫ occasione
prepediatur: homo non ideo mente decidat vel ab
sorbeatꝛ tristicia/ dū modo nec actu nec affectu nec
voluntate/nec nimia dissimulatione ꝛ negligentia
auersus sit: ab illo desiderio spūali: quod se alias
habuisse cognoscit/ vt si nō desiderat tam feruide
sicut vellet: saltē desiderare ꝯcupiscat cū ꝓpheta
q̇ ait ꝯcupiuit aīa mea desiderare. ꝛc. Sufficit illi
nō neglectis illis opibꝰ q̄ fieri debēt habitualis et
radicata dulcedo tāq̄ sūma capitalis: q̄ si tollatur
deꝰ desipit ꝛ sapit mūdꝰ. si q̇d aūt superogatū fue
rit: ꝓ lucro ꝯputetꝛ. ¶ Conīcia. q̄uis libēter lucrū
superogationis qd̄ tā delectabile est haberem/ qn̄
tn̄ sine negligētia mea negaretꝛ. starem in ea quam
capitalem dicis gr̄a ꝛ dulcedine habituali ꝯtenta
¶ Ratio. Cū ergo certū sit oīno ī hoc sacramento
gr̄az illā ꝯferri si nō sit defectus ex p̄te suscipiētis:
nōne sufficiētē ꝛ multū vrgētē coīcandi cām habe
res: eciā si scires qꝫ dulcedo illa sensibilis nūq̄ ha=
benda esset ī hac vita sicut beato bernardo testāte
in sermōe de circūcisione dn̄i plerisqꝫ ꝯtingit mul=
ti inquid tota vita sua ad hoc tendūt ꝛ nunq̄ ꝯtin=
gunt. ¶ Consciēcia. Ita esse vt dicis apphēdo. sed
nescio quō hic nō ꝯtētanꝛ hoīes nisi superogetꝛ ali
q̇d dulcedīs. ¶ Ratio. Si ḡ illā gr̄az tm̄ affectas:

quomodo ad hoc sacramẽtũ nõ accedis: putas ne ad illam te promoueri abstinẽtia eius vel accessu?
¶ Conscia. Nõ bene discerno inter ista. Nam post abstinẽtiã qñq3 vidi magis me/qñq3 minꝰ affectum Itẽ frequẽtãdo aliqñ tepidior. aliqñ feruencior facta sũ/sed nescio qua ex causa q̄d illoꝝ acciderit.
¶ Ratio. Quid boni pt̄ abstinẽtia a tãto bono cõferre? ¶ Con. Nõ video q̇d boni ɔferat nisi ꝙ cõit reputant̄/rariꝰ coĩcãtes magis affici: ꝛ reuerentiꝰ accedere solẽt. Puto aũt ꝙ ob hoc multi rariꝰ celebrãt/etiam graues ꝛ magne ꝑsone. ¶ Ratio. Hoc nõ pt̄ esse a sacramẽto de se/cuiꝰ q̃tũ est de esse sacramẽti semꝑ est idẽ effectꝰ. ¶ Conscia. Sic videt̄
¶ Ratio. Nec ex eo ꝙ cetis parĭbꝰ deꝰ magis diligat rariꝰ q̃ frequẽtiꝰ accedẽtes. ¶ Conscia. Non video cur magis eos amaret. ¶ Ratio. Q̄d igitur nec ex gñali v̄tute sacramẽti nec ex speciali dei munere vel gr̄a est/oportet ꝙ sit vel ex ip̄o sumẽte vel circũstãtia accedẽte. ¶ Conscia. Ita oportet s3 vellẽ scire quomõ. ¶ Ratio. Naturale est ꝙ raritas rei p̄ciũ facit/ꝛ plꝰ trahit affectũ. Hinc est ꝙ hoĩes in locis ad quos de nouo vel raro veniũt multum deuotõis hr̄e vident̄: aqua tñ postea mora tp̄is vel freq̄ntia visitãdi tepescũt/sic nõnulli qñ solẽniter cãtãt vel ĩ pulcris ornamẽtis/aut ĩ p̄ñtia multitudinis putãt se magis deuotos/alij v̄o q̇ sẽp ĩ multitudine sũt affectuosiꝰ mouent̄ si venerĩt ĩ locũ solita-

riū ꝛ abſtractū. ¶ Conſcia. Quid eſt ſentiendū de
hmōi affectib⁹: Ratio. Nō oēs refutādi ſūt maxie
incipiētib⁹ vt ꝑ hec aſſueſcāt ī dei ſeruicis delecta
ri necnō ī grauatis mēte vel corpore vt alleuiatio=
nē habētes ad ſpūalē iocūditatē ꝓmoueanṫ/ ꝛ diſ
ponanṫ/ q̄ difficulṫ habeṫ ī natura grauata. Nā ꝓp
hoc ſctā mṙ ecclia organis ꝛ pulcris ornamētis p̄=
ſertim ī ſolēnitatib⁹ vti cōſueuit: q̄tin⁹ ꝑ hoc hoīm
anim⁹ exciteṫ/ que eciā vt dicit aug⁹ in ꝓlogo. ſuꝑ
pſalteriū delectabilib⁹ cantilene modulis vim do=
ctrine ſue ꝑmiſcuit: vt cū ſuauitate diui ſermonis
pariṫ vtilitas inſeraṫ. Nec debet ob hoc reprobari
q͠ op⁹ eſt nature nō gr̄e/ gr̄a eñ vtiṫ natura tāq̄ in
ſtrumēto. ꝛ ī bñ diſpoſita meli⁹ opaṫ. Licet aūt li=
citū ſit ꝛ ꝯceſſum q͠ hō poſſit ꝑ talia nature ſuccur
rere/ ad erigēdam mētē onere laboris aut tedij de
preſſam: vel ad ſuſtentandum ne deprimatur: mul
tum tamen intendere vel morari talibus incautū
et periculoſum eſt/ maxime his qui ſpirituales ſūt
vel eſſe cupiunt. tum quia internam delectationē
impedit: qui enim foris eſt neſcit quid int⁹ agatur.
Hinc ſenior filius de agro veniens: ad gaudiū re=
uerſi fratris renuit introire. tum quia ſepe men=
tem obnubilat vt credatur deuotio vel iocunditas
ſpiritualis: vbi plus eſt mundana complacentia.
carnalis delectatio vel curioſitas mētis/ tū vero ꝛ
ſi quandoq̄ ſurgat ex hoc vera deuocio: facile per

ditur/quia nō intus habet. quod q̄rit: sed ꝑ suffra gia mendicata. Ad propositum igitur redeūdo/si quis tali nature vicio vel mentis infirmitate labo rat: ꝙ vt coīter ex frequētatione actuū veniret in tedium: aut in locis cōsuetis multum distraheret᷑ siō/ aut loca vel ornamenta nimis simplicia vile scerent: non inconsulte ageret si talibus causis oc currentibus aliquociens abstineret. Uerum quia in hoc homo suspectum se debet habere de curio sitatis vicio q̄ varietate gaudet/pulcris ac nouis/ vel male ꝯsuetudinis/que facile consueta ꝯtēpnit et abhorret/ideo indubitāter melius est: vt conet᷑ in se mortificare hanc infirmitatē/colligēdo men tem eo diligentius ad intra/ frequentādo ⁊ tractā do abiecta ⁊ humilia. et talibus exerciciis illa im pedimenta remoueat vel remittat/q̄ꝫ ꝙ nutriat in se vicium illud vel defectum abstinēdo: vel cōsen tiendo illi inclinationi naturali: ne forte plus q̄n̄ꝫ diabolice malicie q̄ꝫ infirmitati naturali cōsenciat Diabolus enim nostre consuetudinis vel nature vicia/in adiutorium recipit tam vt nos ad mala ꝓ uocet/q̄ꝫ vt a bonis auertat. ¶ Conscientia. Si be ne capio/abstinere a coīone nichil prodest q̄ꝫtū est de se: sꝫ si q̄n̄ videt᷑ ꝓdesse hoc est valde ꝑ accidēs et ꝑ occasionē quasi imptinētem. Uellē eciā scire si aliquomō noceat. ¶ Ratio. Nunq̄d ex abstinen cia longa a cibis homo ꝑdit appetitum edendi/ita

vt oporteat aliqñ cõtra appetitũ ⁊ cũ horrore cibũ sumere: quatenus possit appetitum reuocare ⁊ ❡ Consciã. Ita scio esse in corporalib⁹. ❡ Ratio. Plus est in spũalibus q̃ i illis. Nã vt ait gregori⁹ in omelia. corporales delicie cũ nõ habent/ graue in se desideriũ accendũt. Cum vero hñtur ꝓtinus in fastidium per sacietatem vertunt. At ꝯtra spũales cum non habẽtur: fastidio sunt/ cũ vero hñtur: in desiderio. Et hoc est quod ꝑ sapiẽtiã dicitur/ q̃ me edunt adhuc esurient et qui bibũt adhuc sicíẽt Igitur sicut per hoc sacramentũ ordinate sumẽti nisi obicem ponat augetur desideriũ spũalium: sic diu vel multũ abstinẽdo sapor interius ꝑdit. Hinc est sicut ait bernard⁹ in libro de diligẽdo deum/ q̃ ante mediatoris aduentũ oẽs sensus languebant ꝓpt abstinẽtiã gustus spũalis/ q2 videlz sapiã/ nõ dum fuerat incarnata. vel vt ita dicam panificata vt cibaret hoĩem ⁊ aperiret sensus sicut fecit xp̃s post resurrectionẽ ⁊ saporẽ redderet: q̃ quidẽ sapor postq̃ fuerit ꝑdit⁹ ꝓpriissime ꝑ hoc sacramentũ reformat. Q2 eñi sacramẽta noue legis efficiũt q̊ figurãt: q̃d est q̊ sic ꝯuenient gustũ interiorem reformare ⁊ cordis palato sapere potest sicut corpus ⁊ sanguis xp̃i q̃ sola sub forma gustabilit ꝓponuntur. Vñ hugo sup ꝓlogũ angelice ierarchie. Sapiã icreata q̃ se sẽp ꝑ iuisibilia manifestat volens ostendere quomõ sit ip̃a aĩaꝝ cib⁹ ⁊ refectio:

propterea carnē assūptā nobis in eduliū ꝓposuit: vt p cibū carnis nos ad gustimu inuitaret deitatis. ¶ Conscia. Iuxta hec q̄ p̄dicta sūt elicio ꝙ sine ꝑ portōe meli⁹ ꝯuenit cōicare q̄ꝫ abstinere. ¶ Ratio Multiplicit̄ meli⁹ est. tū ex genere facti: q2 meli⁹ est p se bonū: q̄ꝫ p accidēs. Nūc aūt coīcare q̄ꝫtum est de se/ nō pt nocere/ sed semꝑ ꝓdesse si suscipiēs capax fuerit/ abstinere vero nichil boni habet. vt pote queō priuatio/ nisi ex virtute homo eligat abstinere et tunc magis electio abstinendi q̄ꝫ ipsa abstinentia est laudanda. Tum etiam ex parte effectus ꝙ duplex bonum preponitur simplici. maxie vbi includitur in duobus. Nunc vero ita est/ ꝙ accedens non indigne recipit sacramēti effectū: ⁊ habet vtilitatem ex opere operato. et cum hoc habet meritum ex opere operante videlicet ex desiderio desiderante/ studio. labore. deuotiōe ⁊ reuerentia quam exhibere conatur. Abstinere autē nō habet meritum nisi de quanto ex reuerentia vel alia bona causa dimittit̄. Item melius est accedere ex pte habitus inclinantis et cause mouētis q̄ꝫ abstinere ex pte motiui retrahentis. Quis enim dubitet q̄n amor dei fiducia de pietate ei⁹ desideriū ꝑcipiēde grē et dulcedinis habēdi memoriā dn̄ice passionis et cetera que ad celebrandum inclinant ⁊ mouent multo meliora sint illis que solēt a coīone retrahere: vt sunt timor ꝯsciencie/ īdignitas vite/ ignoran

cia bñplaciti dei/pusillaĩtas ꝛ alia hmõi. Postre=
mo accedere volẽs habet cã ꝛ motiuũ disponẽdi
se ꝑ orõnes ꝛ alia/exercẽdi se ĩ bonis/et cauendi a
malꝭ tã ante sũptionẽ ꝙ post. ꝛ ad oĩa illa hꝫ adiu=
toriũ ex vtute sacramẽti. Abstinens aũt licet qñꝙ
possit se ad bona cõuertẽ: ꝑ hoc tñ ꝙ abstinet ad ni
chil boni disponit/sed vt coĩter magis ĩdispositus
redditur. iuxta illud poeticũ. q nõ est hodie cras mi
nꝰ aptꝰ erit. ¶ Cõscia. Primũ poribꝰ motiuis me
ꝯsentire fecit sꝫ illud vltimũ experiẽtia me docuit
¶ Ratio. Vides ne qd ex his sequat. ¶ Conscia.
Expecto qd ĩferas. ¶ Ratio. ꝙ cuicunꝙ lꝫ acce=
dere ꝛ habẽti opportunitatem loci ꝛ tpis meliꝰ est
frequẽter accedere: ꝙ raro/imo ꝙ nunꝙ debeat
abstinere nisi habeat spãlẽ cãꝫ rõabilit retrahẽtẽ.
¶ Cõscia. Ista ꝯclusio multum videt esse grauis.
¶ Ratio. Scio ꝙ nullus rõnabilis est q quocũꝙ
minimo bono sibi delectabili vel vtili carere vel=
let qd cõmode posset hre nisi videret ꝑ rõnem vel
saltem verisimiliter iudicaret ꝙ melius esset illud
non habere vel dimittere. Et quare nõ habẽt idẽ
iudiciũ de tã salubri ꝛ neccio sacramẽto? ¶ Cõscia
Credo ꝙ multi si hanc rõnẽ aduerterent et quãtũ
bonũ est quod sumere vel habere negligũt: rariꝰ
abstinerẽt. ¶ Ratio. Ita est. Sed qꝛ sub dissimula
tõe trãseũt nõ aduertẽtes vt in pncipio dixi ꝙ par
ue: imo ꝙ nulle sũt cause ex qbꝰ omittũt accedere

quasi ex quadā ꝯsuetudine ꝓ nichilo ducūt ꝙ abstinēt. ⁊ ī hoc plerīq3 videnť hr̄e mēsurā ⁊ mēsurā pondus et pondus/ q̄ sunt abhominatio apud deū nā qn̄ coīcant/ reputant et gaudent se bonū fecisse et qn̄ abstinent pro nichilo ducunt nec dolēt se bonum omisisse. ¶ Consciencia. Nō habeo de cōclusione tua plus dubij/ nisi hoc quod coīter dicitᷣ cauenda esse/ ne quis celebraret ex ꝯsuetudine. Nescio em̄ quō hoc vitaret. qui celebraret cotidie vel frequēť. ¶ Ratio. Si q̄s consuetuisset se oī die disponere ⁊ mētē excitare ad desideriū coīonis: ⁊ ex illa cōsuetudine affectu feruido celebraret/ nonne laudabilis ess3: si ex affectu tali celebraret habitualiter radicato/ ꝙ de nouo hodie excitato: ¶ Con. Puto ꝙ sic. ¶ Ratio. Recte iudicas. Sicut em̄ mala ꝯsueta peiora sūt his q̄ ex subreptione veniunt: sic meliora sūt v̄tutū opa ꝯsuetudine radicata ¶ Consc̄ia. Quomō ergo illud cōe dictū intelligā: ¶ Ratio. Ego accipio sub hoc sensu: qō cauendū est ne quis ex sola ꝯsuetudine exterioris opis moueať ad celebrandū nō aduertēdo/ in disposit⁹ vel minus dispositus sit/ seu an ex celebratiōe ꝓficiat vel tepescat siue an habet causam rationabilē abstinendi/ hoc em̄ esset reprobabile. Consciēcia. Video me ꝑ rōnes ad hoc deductam ꝙ bona oportunitate habita non debeo abstinere/ nisi ex speciali et rationabili motiuo. ¶ Ratio. Gratias ago deo

ꝙ ad hoc deuenimus. Nunc igit̃ dic q̃d est quod te retrahit? ¶ Consciẽcia. Indignã me iudico ⁊ horreo reã fieri corporis et sanguinis dñi nr̃i iesu xpi. ¶ Ratio. Quãdiu stas ĩ hac sẽtẽtia nũꝙ accedas. quando enim hoc diffinitiue iudicas quod indigna sis eciã si alias indigna non esses: indigna accedendo efficeris. quia facis contra conscienciam. ⁊ sic edificas ad gehẽnam. ¶ Consciẽcia. Quid igitur? possim ne aliquando me iudicare dignã. ¶ Ratio. Certe non. Nam hoc iudicãs eo ipso etiã indigna ex presumptione efficeris. Si enim dixerimus ꝙ peccatum non hẽmus: nos ipsos seducimus et veritas in nobis non est. ¶ Consciẽcia. Inuoluis me grauiter. nã scd̃m hanc rõnem nunꝙ accedã: cum indigna nõ debeã accedere/nec vnꝙ me potero dignam iudicare. Sed q̃so vt de hac ĩuolutiõe me cures euoluere. ¶ Ratio. Dignã in hac vita te iuditare non debes: quia licet homo de hoc ꝙ sit in gratia possit signa et coniecturas habere: tñ sine speciali reuelatione/nũꝙ vere scire potest an amore vel odio dignus sit. indignam quippe te esse/ timere quidem potes et debes: sed nullatenus diffinitiue iudicare nisi hoc scias. ¶ Cõscia. Quomõ potest homo hoc scire? ¶ Ratio. Quando q̃s de preteritis que fecit satisfacere vel cessare non vult seu est in voluntate peccandi. Qui vero realiter vult emendare peccata preterita ⁊ futura cauere:

magis debet spare se dignū: q̄ indignū iudicare. ¶ Consciā. Multi volunt et nichil faciūt et in hoc memetipm reprehendo et accuso. ¶ Ratio. Non vult nec habet voluntatē emendandi q̄sq̄s adhuc nichil facit. Quilz eī̄ vsum rationis habēs semp qū vult: pt̄ aliquid ad emendationē pctō̄ꝝ facere. quia potest dolere aut displicentiā pctō̄ꝝ habere nolle amplius peccare. desiderare gratiam. orare et humiliari coram deo et similia. Qui autē in his facit quod potest pro opportunitate loci temporis et virium/nec dignū nec indignū iudicare se debet Cum enim ille solus dignus sit hoc honore quem rex voluerit honorare: et ad hoc tanq̄ dignū acce ptare/quisquis de se vel de alio quodlibet horum iudicat/voluntatem et sensum domini cognoscere se ostentat. Sed quis cognoscit sensum dn̄i aut q̄s cōsiliarius eius fuit? Et lz vtrūqz sit periculosum/ tali de quo supradictum est: tam videlz q̄ se dignū q̄ indignū iudicet: piculosius tn̄ stat qui nō sciens aliquod peccatum in se qd̄ nō libēter emēdare ve-lit/si se indignū iudicet: q̄ qui ex gr̄a dei se dignum iudicaret. iste eī̄ aliquā spē videt̄ hr̄e de gr̄a dei: lz presumptuosam/ille vō aditū gr̄e sibi obstruit et quoddāmō despationi pparat locū/dū iudicat sibi deū nō esse ppiciū vel placatū. O tu quis es q̄ ne dum iudicas seruū alienū sed dn̄m deū tuū: modi-cum vtiqz spei potes habere de dei mīa: q̄ diu stas

fixus in hac ipsa sentencia. ¶ Conscīa. Grata et multum iocunda est michi hec tua conclusio ꝙ nō me debeam īdignam iudicare. Sed quid est ꝙ oēs indignos se asserunt: et illa verba centurionis ꝓ quibꝰ eciam a dn̄o laudari meruit deuotissime/ dicunt domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum: ¶ Ratio. Ista verba et similia non dicunt temeritate iudicandi sed reputationis humilitate sicut etiam testāte bernardo ad frēs de monte dei. beatus apl̄s dicit quoꝝ. s. peccatoꝝ primus ego sum/non mēciendi ꝑcipitatione. sed estimādi affectiōe. Puto aūt ꝙ et sic intelligi velint et hoc cōit intendant dicentes aut intendere debeāt/domine ꝙ̈tum est ex me non sum dignus/qꝛ pctōꝛ magnus nec debita contritione/ confessione satisfatōe/purgatus nisi mīa tua dignet̄ hoc acceptare quod ago et per gr̄am tuam dignificare et hoc est quod subditur: tantum dic verbo et sanabitur anima mea. ¶ Conscīa. Cum igitur nec dignū nec indignum se iudicare quis debeat: dic queso/ nonne in tali dubio melius est dimittere: Abstinere enim videtur humilitatis sed accedere p̄sūptionis. Si q̇s autē ex humilitate abstinet non videtur errare sed virtuose agere. ¶ Ratio. Si bonū aut virtuosum est ex humilitate dimittere/multo virtuosius est ⁊ melius cū humilitate accedere. Qui ergo vult ex humilitate abstinere: iūgat celebꝛatōi hūilitatē ⁊ ex-

clusa est psuptio. et duplex bonu habet, videlz vtus hũilitatis et gra sacramēti. ¶ Conscia. Ego timeo accedere. et puto opus esse valde timēdū. ¶ Ratio. Nec valeret sine tiore accedēs, sz si pp timorē esset abstinēdū: tunc maxie deberēt abstinere pceteris magis sci, qr illi plus timēt. Cū igit nō oīs timor cāz abstinēdi pbeat: dic qre times, vt pensata cā tioris videat q̄ rōabilit mouearis. ¶ Cōscia. Jdeo tieo q magis piculosū est accedere q̄ abstinere, siqdē i accessu piculosuz est, si hō īdigne tractat corpus xpi qd scdz apostoli sentētiam graue est. Jn abstinēdo vero nullū aliud piculū esse videt. nisi q hō caret augmento gratie: quod homo cōsequeretur, si nō indigne sumeret. Ego autem preeligerem decies vel cencies carere augmento gratie: q̄ semel indigne tractare, ideo securiorē ptē reputo abstinere. ¶ Ratio. Anteq̄ semel īdigne accederes sciēter, ineternum abstinere deberes. Sed si i dubio semper abstinētiam tāq̄ securiorem ptem eligere vis: cum illud dubium in hac vita semper tibi maneat: qn vnq̄ accedes? ¶ Conscia. Bene mones. nescio eñ scdm hūc modum qn deberē accedere: verūtñ minus imputabile reputarē: si in tali dubio homo accederet qn istud faceret ex ꝯsuetudine ecclesie: vel statuto cum ceteris. et si esset minus īputabile sibi: nichilominus tñ esset in piculo. ¶ Ratio. Sz dic an velis pp illā insecuritatem et hmōi piculum

semp extra tempus coīonis etiam gr̄a dei carere:
¶ Consciā. Absit a me tanta demencia. ¶ Ratio
Ergo vis habere xp̄m ꝛ ipsum mādu care spūalit̄
¶ Consciā. Propter hoc coīter misse audiuntur.
¶ Ratio. Cū igit̄ maius vel saltē nō minus sit hr̄e
xp̄m spūaliter ꝙ̄ sacramētaliter: tn̄ qꝛ sacramētali
ter sumere possūt eciā mali/spūalit̄ aūt nō nisi bōi
tū qꝛ sacramētalis ad spūalē tāꝙ̄ ad suū finē ordi=
nata est q̄d est hoc ꝙ ꝓpt̄ indignitatē/insecuritatē
timorem humilitatē vel aliā quācūqꝫ causam vis
sacramēto carere: et sacramēti tn̄ habere efectū:
Quid eīm rōis est querere finem/et nolle ire p̄ me=
dium. fructū desiderare et arborem fugē. thesau=
rum petere ꝛ nolle eū vna cum riuo recipē in quo
eciam gratius suscipit̄ ꝛ meli⁹ custodit̄: ¶ Cōsciā.
Non videt̄ oīno sine rōne esse si magis cupio xp̄m
habere spūaliter ꝙ̄ sacramētaliter. Illud est eīm
simpl'r necessariū ad salutē/istud nō sic. Itē dū co=
nor ad hn̄dū eū spūaliter orādo vel alia via/sine cō
sequar intentū siue nō: nō est maius inde aut nouū
p̄iculū. Nā si ꝯsequor: planū est ꝙ ip̄a gr̄a veniens
eciā de īdigno dignū facit: si aūt nō: saltē ego nō fa
ciā irreuerētiā deo: ꝛ sacramēto: quā ille exhibet
qui sacramētalit̄ suscipit corp⁹ xp̄i/ ꝛ xp̄m spūalit̄
nō habet. ¶ Ratio. Qui libenter non cōmunicat:
faciliter inuenit occasiones abstinēdi. sicut scriptū
est/occasiones querit qui vult recedere ab amico.

Si ergo vis expectare donec certa et oino secura coices: frustra o pscia tecu hactenus disputado laborsui. Na in pncipio volui certitudine pmittere sed sub pacto quenim9: q illud agendum esset ad quod rationabiliora motiua haberetur. Nuc ergo vt tendamus ad finem et apparere possit q rationabile sit hoc motiuu/cui sic constanter inniteris. ponamus homine qui adhibita diligentia p modulo et posse opportunitatis sue sic se ad coionem disposuit: q nichil scit sibi restare ex debito faciedum .et si quid agedum intelligeret paratus esset nec vellet negligere: solum hoc obstat sibi quia in dubio vel vt tu dicis in periculo est ne forte sit indignus vtrum melius securius et rationabilius sit talem abstinere q accedere in hoc casu. ¶ Cosci. Hoc est quod quero. Si hunc melius est abstinere male consolati essent oes deuoti qui frequeter coicant: imo omnes coicates magis periculosam pte eligeret solis illis exceptis qui se in statu gratie cognoscerent ex reuelatoe diuina/et sic piculosu oino esset sacerdote fieri maxime q sepe ad celebrandu esset ratione officij vel bnficij obligatus. Item cu humano modo securitas haberi no possit: et p pns nec hoc quod dicis esse piculosu euitari valeat: de9 instituedo hoc sacrametu et ecia statuedo ei9 pceptione/quotidianaqz missarum celebratione: consuleret. et pciperet hoibus qd in securius est: et per

consequēs in piculū poneret. qđ dicere est ipiū et absurdū. Preterea si vis quodlȝ op⁹ omittere nisi sis secur⁹ ꝙ non pecces in eo/ pauca erūt q̄ facies et mirabile videt̄ si illud dubiū et insecuritas pre-ponderarare debent oībus motiuis que ad accedendum possunt īducere. Sed vt de omnibus aliis taceam hic volo respondeas michi. An non debeat homo p̄sertim talis de quo supra casum posui magis spare de mīa dei: q̄ ex pctīs suis diffidere vel timere. ¶ Consciā. Debet incōparabiliter. magis spare. sicut infinite maior est dei pietas q̄ humana iniquitas. alias enim grauiter peccat. ⁊ magnam diuine pietati facit iniuriā ¶ Ratio. Et quomō in hac materia et casu de quo conferimus plus spat de mīa dei q̄ de pctīs timeat vel diffidat: ille quē plus mouet ad abstinendum solus timor peccati: q̄ cōsolet̄ et ad accedendū moueat tota miserationū dn̄i multitudo. vbi eīn de clemētia maior esset fiducia: timor de indignitate in retrahēdo mētē nequaq̄ p̄ualeret. ¶ Consciā. Illud siq̄dem est qđ interdum me plus censetur trahere qđ plus sequar ¶ Ratio. Attēde igit̄ ne eā de qua dixisti deo irroges iīuriā dū ꝓpt̄ illum solū timorē a coīone te remoues: ⁊ graui⁹ pecces dimittēdo q̄ sumēdo iuxta sentēciā btī ambrosij in quadā orōne sic dicētis. Graue est quod ad mēsam tuā mūdo corde et in nocētibus manib⁹ nō venimus: sȝ graui⁹ est si dū de

pctis metuim⁹: sacrificiũ nõ reddim⁹. Cõscīs. Mirabilit̃ agis mecũ q̃ inde michi cãm accedēdi elicis vñ ego traho abstinēdi motiuũ. ⁊ vbi suadebã esse de accessu p̲iculum: tu michi de abstinēdo equalis vel maioris p̲iculi vel pctī terrorē inducis. Delectabile est aũt sic vinci vbi excludit̃ timor q̃ penã h̃t et tam ꝯsolatoria fiducia ministrat̃. ¶ Ratio. Ex quo tibi placet p̲suasiões hmõi accipe accipe ⁊ istã Nonne p̲iculosius est eum abstinere q̃ accedere: q̃ plura signa habet de accedendo deo magis placere q̃ de abstinendo: ¶ Consciēcia. Esset omnino. ¶ Ratio. Ille autem de quo casum posui multa signa habet p̲ celebrationem vel cõionem/ deo placere. Primũ quia deus posuit in hoīs potestate. q̃ si vult potest accipere deum suum. Quasi dicat. Ecce coram te sum in me non deficit. tecum ero si me habere volueris. Scḋo quia dedit ei bonam voluntatem non peccandi et cõmissa puniēdi Tertio quia dedit ei desideriũ cõionis ⁊ amabilis p̄ntie iesu xp̄i dulcedinisq̃ ⁊ gratie. Quarto quia delicie iesucristi sunt esse cum filiis hoīm vt per salomonē dicit̃. Et cui dubiũ est q̃n ex deliciis essendi cũ filiis hoīm deus īstituit hoc venerabile sacramētũ. vt nedũ sp̄ũalē sed etiã corporalē sui p̄ntiam exhiberet. Quãta aũt īgratitudo quãta p̲uersitas diuinis deliciis nõ dare locũ sȝ miserabilit̃ denegare. vide nũc si tot habeas signa q̃bus deo cõionem

displicere cognoscas. ¶ Consciã. Ego nullũ scru pulũ scio nisi de pctĩs nondum emendatis. vel ne nimis indisposita accedam. vel aliquã negligẽtiã cõmittã· ꝛ sic nouũ pctm̃ incurrã. ¶ Ratio. Eciã si certa pctã haberes nõne magis dignum esset vt dimitteres pctã ꝓpt̃ sacramẽtũ: vt illud posses ac cipere: ꝙ propter pctã omittẽs illud ? ¶ Consciã. Esset vtiqꝫ. Nã ꝛ pctã dimittenda essent: eciã si sa cramẽtũ nõ esset istitutũ ¶ Ratio. Optime dicis. Quãto ergo magis dimittẽda sunt ꝑꝑ assecutionẽ tãti bõi ? Si vͦo habes scrupulũ vel dubiũ: habes iteꝝ q̃d facias: vt. s. doleas/ de quãto hoc ẽ ex cul pa tua/ ꝯfitearis saltẽ ad cautelã et ad satisfacien= dum submittas te pure/ iudicio boni ꝯfessoris si co piam eius habes: vel si paratus ad hoc ꝙ ꝑmo po teris hr̃e talem qui te dirigẽ valeat in hoc casu. Si autem credis aut times te indispositum: iterũ ha= bes quid facias: vt videlꝫ te quantocius dispone= re studiose coneris. Si times de negligentia com= mittenda: adhibe diligentiam et committe te gra= tie dei: vt tu in omnibus que te possunt retrahere habeas quid agendum. Et siquidem illa feceris proposse tuo: sufficit/ nec est aliquod periculum sa lutis. Si enim quis crederet se contritum de pec= catis qui solum esset attritus: ꝙuis indignus es= set et in peccatis: quia tamẽ faceret quod in se est: nec indigne sumeret/ nec de nouo peccaret morta=

nota

liter accedēdo. Igit manifestū est q̄ quicunq̱ huic officio vel huic op̄i ꝯmode vacare potes ⁊ oportune/nec aliq̄d canonicū obstat/nullā dimittēdi cām poteris hr̄e vel fingere: nisi maliciā aut negligētiā aut pigriciā tuā que sunt irrationabiles ⁊ dānose.
¶ Consciencia. Quia dicis quando sum indisposita: debeo me disponere q̄so vt etiam quomō id agere debeam exponas. ⁊ per q̄d mens dispositam se possit agnoscere. ¶ Ratio. Non est oīm vnus disponendi modus/sed alius incipientiū/alius proficientiū/alius perfectorum/ Incipiēs ⁊ nouiter cōuersus ꝓbet seipʒ an se peccasse doleat: ⁊ ꝯfessus sit pctā mortalia saltē/vel quātū in ipso est parat⁹ sit ꝯfiteri: penitētiā subire ⁊ satisfacere/ et vtrum habeat bonā voluntatē vitādi peccata. seruiendi deo et an adhuc faciat diligētiam suā pro opportunitate loci tēporis ⁊ virium. q̄ diu em̄ quis deficeret in istis: nunq̄ deberet accedere Probet etiam an de ꝓximo. i. nup fuerit in aliquo grādi pctō: de quo lʒ in rōne doleat: adhuc tn̄ affect⁹ nō sit bene purgat⁹: sʒ occupata sit fantasia ⁊ memoria delectatiōib⁹ ⁊ cōmotionibus pristinis: ⁊ ꝓpter nouitatem grauiter inq̄natus. ⁊ caro ad hec nimis īpediat spm̄ et nō solū ad deuotionē non seruiat: sed rebellet. Quid em̄ (ait bernardus sup cātica sermone tercio) recēti adhuc respsus puluere pie sacra ꝯtingēs: heri tract⁹ de luto: hodie vultui glīe

dei presentaris: Deinde probet si non ht ex culpa sua vel negligentia notabili deuotōis impedimentum: vt pote pollutionē corporis: vel magnam distractionē animi. Postremo si nō sit nimis īdispositus ad oēm deuotionē eciā pter culpā et negligentiā suā vt pote si esset grauatus in capite/ pressus sōnolencia: aut nimiū tediosus. Hec enim sunt pro quibus a coīone est abstinendum: qñcunq3 non est aliqua necessitas. Nam in necessitatis articulo vt in piculo mortis sufficit habere illa pmo descripta si ista immediate posita nō possunt haberi. Proficienti vero qualis debet esse omīs qui sepe aut frequenter coīcare pponit: nō sufficiūt hec predicta: sed tota vita sua debet esse ad susceptionem ppparata tante rei precipue in mortificando vicia. fugiendo vanitates et occasiones peccatorum. eciam leuiū et venialium/ occupationes non necessarias in quib9 homo potest auerti a seriosa custodia cordis sui/ necnon exercendo se in virtutibus/ et excercitando se ad immensum timorem p meditationem/ profundam humilitatem/ amorem ardentē/ feruens desiderium supernorum inferendo se vulneribus xpi/ compaciēdo peccatoribus/ cōmendādo se et credendo sancte matri ecclesie/ in nullo de se aut de suis meritis sed de dei pietate confidēdo Nam cum constet hoc sacramentū institutum esse in memoriam dñice passionis et mortis in pignus

proficie[n]ti

amoris in imensum amorosi/ et in corporationis ꝛ transfformationis in christum/ quilibet tāto magis dispositus est: q̄to in dei amore amplius proficit/ concupiscentiis mundi et delectationibus carnis moritur/ aut mori conatur/ et coicando xpi passionibus ei consepelitur in mortem: vt sūme desideret vnū esse cū christo: sibiipsi mori: vt xps viuat in eo: quatenus possit dicere aplo. Viuo autē iam non ego: viuit vero in me xps. Per quodcūq; igit exercitium homo ad ista amplius promouetur/ sit lectio oratio meditatio predicatio/ opus mīe spūale vel corporale: per illud magis ad coīonē disponitur. Et ex hoc pꝫ error plurimoꝝ qui multū affligunt se/ ieiunant vigilant/ et orant: in tantum q̄ sensus obruitur. et ab omni deuotione impeditur: potius q̄ promoueatur. Et habent aliqua vicia in se vel affectiones carnales vel mundanas ad diuicias quas non curant mortificare: vt pote aliq̄ malam seu scandalosam cōsuetudinem/ amorem vel rancorem ad proximū vel concupiscēciā ad ludos vel diuicias aut alias consolationes: quas ꝛ si dimittnnt ad tēpus: nullatenus tn̄ proponunt ex toto renunciare: sed promptissime redeūt: etiā qn̄q; vehementius q̄ ante. Horum autē contēptus/ detestatio ꝛ mortificatio plꝰ eis valeret: ꝛ magis eos disponeret: q̄ istis retentis decantatio mille psalmorū. Nōnulli eciam coitati se volunt subtrahere

ita q̄ recusant hoīes in arto positos etiā in necessa riis τ salubribus expedire. quod eum vtiqȝ qui sui iuris est τ nouit τ potest prodesse misero potiꝰ red dit indispositum q̄ȝ disponit. Qui vero ꝑfecti sunt ita q̄ apprehenderint iam ea ad q̄ tendit proficiēs pre vehementi desiderio quod habēt ad christum non possunt sustinere illius absentiā. Et quia non possunt eum reuelata facie contemplari in gloria: volunt saltem pro consolatione sua/ eo modo quo possunt eius frui presentia. Aspirant ad āplexus: petunt osculum: videre cupiunt: et experimentaliter gustare gestiūt q̄ȝ suauis est dominꝰ. vt in dulcore suauitatis et fortitudine cibi illius ambulent vsqȝ ad montem domini/ beatitudinem supernam Ad quā consequendam/ datum est nobis pro viatico corpus domini nostri iesu christi. qui cum patre et spiritu sācto viuit τ regnat in secula seculorum Amen. Deo gratias.

proficie[n]s
...

¶ Explicit dialogus de susceptione et non susceptione corporis christi domini nostri. Impressus Parisius in Campo Gaillardo A magistro Guidone Mercatore. Anno dn̄i. 1497. Die. 9. Nouembris.

¶ Dialogus de susceptione et non susceptione corporis christi domini nostri.

Jesus. Gregorius.

Super isto verbo Ezechielis xl capitulo omelia 14. Et in manu
viri calamus mensure sex cubitorum et palmo.

Activa vita signatur per sex cubitos, contemplativa vero per
palmum. Quia illud opus perfectionis est, ista vero vix
inchoationis. Vix parum aliquid attingere valemus.
Activa vero vita est panem esurienti tribuere,
verbo sapientie nescientem docere, errantem corrigere,
ad humilitatis viam superbientem proximum revocare,
infirmi curam gerere, que singulis quibusque [illegible]
expediunt dispensare, et commissis nobis qualiter
subsistere valeant providere.

Fr. Nicolaus de Blacys ordinis fratrum
heremitarum sancti Augustini fecit hunc librum fieri
qui custodivit et custodiet [illegible]
Illi qui si eum perdiderit invenerit et eum
reddere propter deum voluerit [illegible]
[illegible] quod [illegible] in vita [illegible] //

Contemplativa vita est caritatem quidem dei et proximi
tota mente retinere, sed ab exteriori actione quiescere,
soli desiderio conditoris inherere, ut nil iam agere delectet,
sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris
animus inardescat, ita ut iam noverit carnis corruptibilis
pondus cum merore portare, totisque desideriis
appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse,
admisceri celestibus civibus, de eterna in conspectu
dei incorruptione gaudere.

